

Begrebsark

Her får I forklaringer på nogle af de elementer og begreber, som I måske vil støde på under besøget i Den Gamle By.

Det kan være at nogle af begreberne kræver mere forklaring, og det kan være at nogle af dem lægger op til diskussion. Der er links til, hvor I kan læse mere om begreberne.

1. Traditioner

Tradition, (af lat. traditio), overlevering af fx skikke, sædvaner, værdier og regler fra generation til generation.

I alle kulturer og samfund rummer menneskers liv elementer, som er overtaget fra den foregående generation. Det er for eksempel bestemte skikke i forbindelse med årets fester som jule- og påskeskikke, livets høj-tider som dåb, bryllup og begravelse, samt individuelle livsovergange, fx fødselsdage og jubilæer. Mådkultur, klædedragt fx folkedragter, brug af farver, gamle håndværksteknikker osv. beskrives også som traditionelle, når de har rødder tilbage i tiden. Mundtlige overleveringer i form af folkesange, eventyr og sagn udgør en særlig form for tradition, der kaldes for folkeminder.

Traditioner ser ved første øjekast ud til at være de samme, men de forandrer sig hele tiden, i takt med at menneskers måde at leve på forandrer sig.

(tradition | lex.dk – Den Store Danske)

2. Helgen

En helgen er en afdød person, som har levet et særligt kristent liv og derfor er blevet kanoniseret af den katolske kirke.

Kanonisering betyder i vore dage, at ens navn bliver inkluderet i den officielle liste over helgener.

(Hvad er en helgen? - Kristendom.dk)

3. Krucifiks

Krucifiks, skulpturel gengivelse af den korsfæstede Jesus.

(krucifiks | lex.dk – Den Store Danske)

4. Røgelseskar

Røgelseskar, er en lukket beholder med huller som røg kan sive ud af. Det bruges ved den katolske og den ortodokse gudstjeneste. Præsten svinger karret, der hænger i kæder, mod den person eller genstand, som skal tilrøges.

(røgelseskar | lex.dk – Den Store Danske)

5. Rosenkrans

I middelalderen begyndte man at flette kroner af roser eller perler til Jomfru Maria-statuerne, og denne praksis udviklede sig efterhånden til rosenkransen, som den kendes i dag.

Rosenkransen er en meditativ bøn, hvor den bedende lader perlerne i en bedekrans glide mellem fingrene, mens han ved hver perle beder en bestemt bøn. Hver gang bønnerne gentages, falder sindet til ro, og tankerne åbner sig for bønnens indhold.

(Rosenkransen - en katolsk bønstradition - Kristendom.dk)

6. Manglebræt

Manglebræt er et ældre redskab, der blev brugt ved tøjrulning. Det er et ca. 65 cm langt træbræt med bøjlehåndtag, gerne udformet som en hest. Tøjet vikledes om en rund manglestok, og mens stokken rullede rundt, blev tøjet banket og trykket med manglebrættet. Brættet var ofte dekoreret med udskæringer og/eller var malet, fx med navnetræk og årstal. Det var en meget brugt kærestegave.

(manglebræt | lex.dk – Den Store Danske)

7. Maria Magdalena

Maria Magdalena er i Det Nye Testamente én af de kvinder, der var vidner til Jesu korsfæstelse, og som påskemorgen gik ud til graven for at salve den døde (fx Matthæusevangeliet, 27,56 og 28,1). Johannesevangeliet, 20,11-18 fortæller om hendes møde med den opstandne. Lukasevangeliet, 8,2 beretter, at Jesus havde drevet syv onde ånder ud af hende. Senere er hun

blevet identificeret med "synderinden" i Lukasevangeliet, 7,36-50

(Maria Magdalena | lex.dk – Den Store Danske)

8. Relief

Et relief er en slags skulptur, der hænger på væggen. Figurerne i relieffet stikker ud fra den flade bagside, så man får en 3D effekt.

(relief | lex.dk – Den Store Danske)

9. Alabast

Alabast er en finkornet variant af gips. Den er hvid eller halvgennemsigtig, undertiden med svage pastelfarver. Alabast er et blødt materiale. Det anvendes bl.a. til udskæring af kunstgenstande (relieffer) og tidligere var det erstatning for glas i vinduer.

(alabast | lex.dk – Den Store Danske)



Træpanel med Jesu fødsel

Svarark

1. Købmandsgården i 1864

Svarmuligheder til den fine stue:

- Billede: Påskemorgen, hvor englen viser kvinderne den tomme grav.
- Billede: Forbøn
- Gipsrelief: Englevagt, Natten, kopi af Thorvaldsens motiv.
- Spejlet: Mytologisk motiv

Svarmuligheder til spisestuen:

For de konfirmander, der ønsker at vide, hvad motiverne på billederne er:

- Billede: Gammeltestamentligt motiv, 1. mosebog, Rebekka, der giver træl og kameler vand og bliver Isaks hustru.
- Billede: Gammeltestamentligt motiv, Jakob og Laban 1. mosebog kapitel 29
- Salmebog og bibel på kommoden/bordet

2. Tårnborg

Svarmuligheder til kollektivet:

- Det nye testamente, fra 1960'erne. Konfirmationsgave
- Bog: Kaj Munks Jesus-historier (sikkert også konfirmationsgave)

Svarmulighed til kernefamilien:

- Foto fra bryllup, hvor bruden er i hvid kjole og gommen i sort jakkesæt. (står på reolen bag skrivebordet.

3. Huset i Havnegade

Svarmuligheder til Ellen og Asger:

- Chatollet, i en af skufferne: to salmebøger.
- Salme 414 i salmebog fra 1955: Du, som er og livet. (484 i nyeste salmebog)

Svarmuligheder til lærerfamilien (Bogreolen):





- Salmebog, Katekismus, Det nye testamente, Biblen, Evangeliebogen, Højskolesangbogen og en bog skrevet af Johannes Sløk; "Det religiøse instinkt".





Svarmuligheder til Flemmings værelse:

- FDF-trøje på bordet viser at han er med i ungdomsorganisationen FDF. FDF er en kristen børne- og ungdomsorganisation, der giver børn og unge et ståsted at møde verden fra gennem tro, leg, samfundsengagement og relationer. I 1974 fik piger og drenge den samme blå skjorte og trøje.



Lena og Jørn - Kernefamilien

Genstand	Hvordan ser den ud
<p>A. Helgenfigur</p>	
<p>B. Krucifiks</p>	
<p>C. Røgelseskar</p> <p>(har været en del af samlingen i det første Aarhus Museum, 1877)</p>	
<p>D. Rosenkrans</p> <p>(45 ravperler, fundet under udgravning, Ring Kloster, dateret: 1200-1536)</p>	

Genstand	Hvordan ser den ud
<p>E. Døbefont</p>	
<p>F. Medalje fra kirkestaten (den store viser Peters- pladsen, de to runde er forskellige paver)</p>	
<p>G. Manglebræt med Adam og Eva</p>	
<p>H. Træpanel med Jesu fødsel. Bonus: I den anden montre er der et træ- panel med Jesu dåb. Udskæringerne er tydeligere end dette.</p>	

5. Møntmestergården

1. Maleriet i herrens kontor: 1700-tallet. Kristusfigur i midten – "giv ikke Fanden dine ungdoms blomster og Gud din alderdoms bæreme".

6. Borgmestergården

1. Maleri: Jesus som Verdens Frelser (Salvator Mundi). Hang på Aarhus Rådhus. Givet af borgmestergårdens første ejer Niels Christensen
2. Relief i alabast: Jesu fødsel/Juletableau.
3. Mannequin: Kvindedragt fra 1600-tallet, pibekraven er forløber for nutidens præstekraver.
4. Sengeforhæng, vævet: Palmesøndag, Jesus indtog i Jerusalem



Sengeforhæng



Kvindedragt med pibekrave

7. Ude i gaderne i Den Gamle By

Tekst 1 - Findes på Renæssancegårdens porthammer.



Tekst 2 - Findes over døren ind til Apoteket.



Tekst 3 - Findes over over døren ind til kramboden i Borgmestergården.





Ågade med Apoteket